

КАФЕДРА СОЛЬНОГО СПІВУ ТА ОПЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ

СИЛАБУС

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ
Сценічна підготовка

Освітній рівень	I, освітньо-професійний
Ступень освіти	бакалавр
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-творча програма	Сольне інструментальне та вокальне виконавство
Статус	Обов'язкова

Курс	II-III
Семестр	1-4
ECTS	23
Аудиторних годин	690
Лекції	
Практичні/семінарські	512
Індивідуальні	
Самостійна робота	178
Семестровий контроль	Іспит Залік

Інформація про викладача

ПІБ, посада	Вербицька Ірина Володимирівна, доцент
Профіль викладача	https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=tpI0l-MAAAAJ&view_op=list_works&gmla=AJsN-F7AXxUIM6vpoT_e4tdotbBORsRhaIr6do6GvxvSIZcDjn87RWQUAOcBIK3xlUe3QK1P-tV2Xua7SK1QyPns5qUsocOclxP_PU6VB1kkKWgPe26Duqgj55HupTS0DHnJjwYwLful
e-mail	verbitckaja79@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Силабус навчальної дисципліни «Сценічна підготовка» складений відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів та навчального плану, охоплює такі предмети: сценічна мова, сценічний рух, акторська майстерність, танок. Силабус визначає обсяг знань, які мають отримати здобувачі освіти, комплекс умінь та компетентностей, яких повинні набути студенти відповідно до вимог освітньої програми, алгоритму вивчення дисципліни «Сценічна підготовка», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти.

Метою курсу є придбання і підвищення професійного досвіду майстерності оперного співака: володіння основами артистизму, сценічного руху, пластично-хореографічними навичками; знання артикуляційних особливостей української, італійської, німецької, французької, англійської, та ін. (спираючись на власний репертуар) мов; розвиток художнього смаку з метою удосконалення рівня виконавства оперного фахівця; підготовка здобувачів до виконавчої і педагогічної діяльності, в контексті оперного мистецтва.

Мати навички:

- виконання будь-яких рухових координацій (виразно діючий актор на сцені);
- практичного виконання основних тренувальних зв'язуючих та допоміжних рухів танцю.
- конкретних прикладних рухових технік, що використовуються в театральній режисурі, у контексті сучасного оперного мистецтва (діапазон пластичних можливостей).
- використання основних принципів професійної співацької гігієни;
- акустико-фізіологічного аналізу роботи голосового апарату;
- застосування базової термінології методико-теоретичної сфери вокального мистецтва.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **загальних компетентностей**:

- ЗК1.** Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК2.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК6.** Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК7.** Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК8.** Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК11.** Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК12.** Здатність працювати автономно.
- ЗК14.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **спеціальних (фахових) компетентностей**:

СК1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК17. Здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **програмних результатів навчання**:

ПРН3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті/вокалу /диригування/виконавської майстерності теорії, історії музики/композиції.

ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

Згідно з вимогами освітньо-творчої програми бакалаври повинні *знати*:

- етапи розвитку музично-театрального мистецтва;
- театральну-музичну термінологію;
- артикуляційні особливості української та інших іноземних мов;

- термінологію класичного танцю;
- основи історії костюму;
- основи сценічної мови;
- напрямки сучасного театру;
- театральні жанри та амплуа;
- сутність найвагоміших теорій голосоутворення та провідних наукових досягнень у вокальній галузі;
- сутність передових методик виховання професіональних оперних співаків, що застосовуються в різних країнах;
- компоненти специфіки оперного вокального виконавства в театрі;
- подібності та відмінності в техніках голосоутворення співаків в різних жанрах вокального виконавства, що базуються на певних акустико-фізіологічних механізмах роботи голосового апарату.

Уміти:

- орієнтуватися у загальних та спеціалізованих проявах хореографічного виконавства;
- бути гнучким, рухомим та координованим;
- володіти постановою корпусу, рук, ніг, голови;
- володіти навиками координації рухів;
- музично та виразно використовувати рухи і комбінації;
- виконувати екзерсиси біля палки;
- використовувати знання артикуляційних та фонетичних особливостей української, італійської, німецької, французької, англійської, та ін. (спираючись на власний репертуар) мов;
- орієнтуватися у часі та просторі;
- професійно працювати над роллю в репетиційному процесі з режисером та створювати художній образ у музичних виставах;
- самостійно аналізувати життя персонажа у виставі та вміти побудувати його як ланцюжок безперервної дії - логічно, послідовно та продуктивно по наскрізній лінії до надзавдання вистави;
- відшуковувати в кожній ролі особливий спосіб зовнішньо висловлювати внутрішнє життя даного сценічного образу і діяти на кожній виставі "як вперше";
- самостійно працювати над собою, над своєю творчою формою (тренування голосу, дикції, дихання, пластики та ін.);
- рухатися музично, ритмічно та в запропонованому характері;
- гармонійно взаємодіяти з партнером;
- самостійного освоювати будь яку рухову координацію;
- імпровізувати у запропонованих обставинах;

- самостійно створювати пластичний етюд;
- орієнтуватися в етапах історичного розвитку музичного мистецтва;
- самостійно та вільно орієнтуватися в методико-теоретичних положеннях вокального мистецтва;
- застосовувати базові знання з теоретичних основ вокального мистецтва щодо провідних питань виконавської практики артиста-вокаліста;
- сприяння всебічному гармонійному розвитку творчої особистості;
- співати в ансамблі;
- працювати з диригентом та режисером.

Перелік тем.

Сценічна мова

Тема 1. Вступ. Дикція та орфоепія. Будова мовного апарату. Гігієна голосу . Профілактика професійних захворювань.

Тема 2. Підготовка мовного апарату. Масаж та самомасаж. Вправи на розвиток м'язів губ, язика, м'якого піднебіння, нижньої щелепи. Звукоряд.

Тема 3. Вимова звукосполучень на основі звукоряду. Дикційний тренінг.

Тема 4. Вправи на розвиток резонаторів. Вібраційний масаж.

Тема 5. Опорне дихання. Вправи .

Тема 6. Скоромовки. Тренінг опорного дихання. Оповідання, створене за текстами скоромовок.

Тема 7. Продовження тренінгу на укріплення м'язів дихальної опори та мовного апарату.

Тема 8. Віршоване мовлення. Ритміка вірша. Мовні такти. Рима. Строфа.

Тема 9. Робота над віршованим текстом. Авторське бачення. Словесна дія. Текст. Підтекст. Слухач - співрозмовник.

Тема 10. Техніка мовлення. Вправи на силу та польотність голосу.

Тема 11. Вправи на розширення діапазону та опорного звучання. Гекзаметр.

Тема 12. Ускладнений тренінг з техніки мовлення та опорного дихання.

Тема 13. Прозовий текст. Мова автора, жанр, час написання. Дієвий аналіз твору. Підтекст

Тема 14. Монолог. Внутрішній і спрямований монолог. Мовна характеристика героя . Час написання твору. Конфлікт, словесна дія, підтекст.

Сценічний рух

Тема 1. Робота з можливостями тіла. Гнучкість та рухливість суглобів (елементи гімнастики та акробатики).

Тема 2. Робота над характером рухів (елементи пантоміми та ексцентрики).

Тема 3. Робота над координацією тіла в часі та просторі (у групових побудовах фігур та перебудовах між собою).

Тема 4. Робота з предметами в процесі руху (своєчасність, точність та спритність у взаємодії).

Тема 5. Робота з ритмом (основи музично-ритмічного виховання, ритмічний малюнок у русі тіла).

Тема 6. Робота над мовно-руховою координацією (загальна координація в часі, просторі, ритмічному малюнку, характері, звучанні мови; створення комбінації).

Тема 7. Робота з партнером; тренінг взаємодії (абстрактний тілесно-тактильний контакт).

Тема 8. Основи сценічної боротьби (прикладний контакт, побудова смислових зв'язок та комбінацій).

Тема 9. Робота над музично-пластичною імпровізацією (спонтанний вираз музики тілом, абстрактна-асоціативне мислення тілом).

Тема 10. Робота над пластичною виразністю тіла (на основі пантоміми та ексцентрики вихід на етюд, конкретно-образне мислення тілом).

Тема 11. Підготовка до вокально-рухової координації (поетапне створення складної смислової комбінації).

Тема 12. Виконання вокально-рухової координації (з'єднання точного виконання техніки рухів із змістом та акторським виконанням).

Тема 13. Основи сценічного фехтування (базова техніка ніг та рук).

Тема 14. Створення партитури фехтувального бою (зв'язки та комбінації).

Тема 15. Особливості стильової поведінки та етикет, прийняті у світському західно-європейському та вітчизняному суспільстві в різні історичні епохи (Іспанія 17 століття, Франція 18 століття, Україна та інші слов'янські народи 16-20 століття).

Тема 16. Етюди (невеликі ескізи) на основі стильової поведінки (парні та масові).

Акторська майстерність.

Тема 1. Вступ. Предмет, структура та завдання курсу.

Тема 2. Системи та методи акторської творчості.

Тема 3. Увага та уява.

Тема 4. М'язова свобода.

Тема 5. Віра та правда.

Тема 6. Відношення.

Тема 7. Спілкування.

Тема 8. Природа, логіка та послідовність сценічної дії.

Тема 9. Запропоновані обставини та магічне «якби».

Тема 10. Бачення внутрішнього зору.

- Тема 11.** Принципи побудови акторського етюду.
- Тема 12.** Надзавдання та наскрізна дія етюду.
- Тема 13.** Темпоритм етюду.
- Тема 14.** Атмосфера етюду.
- Тема 15.** Стель автора в роботі над уривками з літературно-драматургічних творів.
- Тема 16.** Аналіз літературного твору.
- Тема 17.** Епізоди і акторські завдання в уривку з літературного твору.
- Тема 18.** Логіка дії, боротьба та сюжет.
- Тема 19.** Біографія героя.
- Тема 20.** Особливості словесної взаємодії акторів в уривку.
- Тема 21.** Підтекст.
- Тема 22.** Кінострічка бачення.
- Тема 23.** Темп, ритм і тон.
- Тема 24.** Особливості створення сценічного образу.
- Тема 25.** Лінія образу.
- Тема 26.** Позасценічне життя образу.
- Тема 27.** Оцінка фактів і подій.
- Тема 28.** Епоха та стиль.
- Тема 29.** Мовні особливості образу.
- Тема 30.** Особливості пластики образу.
- Тема 31.** Знайомство з п'єсою (робота над роллю в одноактній виставі).
- Тема 32.** Дійовий аналіз.
- Тема 33.** Епізоди та завдання.
- Тема 34.** Партитура дії.
- Тема 35.** Робота над словесною дією.
- Тема 36.** Знайомство з музичною партитурою ролі.
- Тема 37.** Спів у виставі як продовження дії.
- Тема 38.** Танець як елемент сценічної дії.
- Тема 39.** Освоєння сценічної дії як комплексу зі співу, танку та драматичної дії.
- Тема 40.** Робота над ускладненою сучасною драматургією.
(театр абсурду - принципи, прийоми акторської гри).
- Тема 41.** Особливості створення образу в драматургії театру абсурду.
- Тема 42.** Значення атмосфери у виставі театру абсурду.
- Тема 43.** Робота над засобами виразності.
- Тема 44.** Дійовий аналіз п'єси і ролі (робота над роллю в багатоактній виставі).
- Тема 45.** Надзавдання та наскрізна дія ролі.
- Тема 46.** Культура мови.
- Тема 47.** Культура тіла.
- Тема 48.** Поглиблення запропонованих обставин.
- Тема 49.** Оволодіння характерністю ролі.
- Тема 50.** Партитура ролі.

Танок.

Тема 1. Вступ. Мета та завдання хореографічної освіти для актора-співака. Розвиток особистісних якостей студентів.

Тема 2. Термінологія як мова фахового спілкування. Терміни екзерсису класичного танцю.

Тема 3. Елементи фізичної підготовки виконавця (на прикладі партерної гімнастики та сучасної хореографії).

Тема 4. Постановка корпусу, положення голови, позиції ніг та рук у класичному танці (por de bras 1,2,3)

Тема 5. Вивчення елементів екзерсису класичного танцю (Demi plie, battement tendu, passe par terre, battement tendu jete п 1 та 3 позиції ніг)

Тема 6. Знайомство з історико-побутовими танцями (на прикладі танців «Фарандола», «Крест'янський бранль»)

Тема 7. Вивчення елементів класичного екзерсису (releve, положення sur le cou-de- pied, rond de jamde par terre, battement fondu)

Тема 8. Вивчення елементів історико-побутових танців (крок польки, підскоки, крок галоп та інші)

Тема 9. Вивчення елементів екзерсису класичного танцю (battement frappe, releve lent на 45* та 90*, grand battement jete, другий рік навчання:

Тема 10. Майстри хореографічного мистецтва України. Легенди хореографічної культури та провідні українські хореографи сьогодення.

Тема 11. Розвиток навичок координації (об'єднання вивчених вправ екзерсису класичного танцю з роботою голови та рук)

Тема 12. Термінологія та основні рухи українського народного танцю.

Тема 13. Продовження вивчення історико - побутовими танцями (рухи танців Гавот, Полонез, Вальс)

Тема 14. Термінологія та основні рухи Західного регіону України (танцювальні роки, переступчики, тропітка, чосанка, дрібушечки та інші)

Тема 15. Ускладнення виконання екзерсису класичного танцю біля палки та види por de bras, положення efface, ecarte)

Тема 16. Поєднання вивчених рухів Центральної України та Західної України в танцювальні комбінації та етюди цих регіонів.

Тема 17. Вивчення елементів іспанського танцю(на прикладі por de bras для рук на основі танцю фламенко).положення passe).

Форми та технології навчання

Практичні заняття та самостійна робота.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Viber, Messenger Zoom, Skype,

WeChat, Telegram тощо.

Система оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту диференційованого заліку	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
64–74	D		
60–63	E	задовільно	
35–59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти.

90–100–A – відмінно: глибоке, органічне, зріле, індивідуальне виконання партії; блискуча технічна майстерність; найвищий рівень складності матеріалу

82–89–B–добре: переконливе, традиційне виконання партії; техніка вокалу відповідно курсу; високий рівень складності творів; достатня стабільність виконання

75–81–C–добре: формальне, непереконливе, невиразне виконання партії; рівень вокально-технічних навичок відповідає курсу; середній рівень складності матеріалу

64–74–D–задовільно: недосконале, непереконливе, невиразне виконання партії; часткова стабільність виступу; незріле володіння артистичною технікою

60–63–E – задовільно: фрагментарне, недосконале, непереконливе, невиразне виконання партії, низький рівень художньо-музичного мислення; недостатній рівень засвоєння знань; грубі помилки у вимові текстів іноземними мовами

35–59–FX –незадовільно (зможливістю повторного складання): несформований, невиразний виступ, вокально–технічна база не надає можливості виконання партії; відсутність темпоритму, слабкий рівень засвоєння та відтворення матеріалу, відсутність дикції та артикуляції, відсутність авторської подачі.

0–34–F –незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни):

відсутність необхідних технічних здібностей для виконання партії

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь здобувачів вищої освіти у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, мистецьких конкурсах та фестивалях, відвідування культурно-мистецьких заходів тощо.

Політика викладання дисципліни

Викладання дисципліни «Оперний клас» відповідає вимогам «Положення ХНУМ імені І. П. Котляревського про академічну доброчесність» (<http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat1%8C.pdf>) та «Кодексу академічної доброчесності ХНУМ імені І. П. Котляревського» (<http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/ %96.pdf>)

Рекомендована література:

1. Акімова С.В. Тренаж і партерний Тренаж: метод.реком.для студ.вищих навч.закл.(напрям підготовки «Хореографія») Л.: ЛДУФК,2015.- 22с.
2. Абрамович О., Кудренко А. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений. № 9 , 2019. С. 133–136.
3. Васірук С.О. Історико-побутовий танець; Навч.- метод.посіб.для студ.мистец.спец.вищ.навч.закл. Прикарпат.нац.ун-т.ім Василя Стефаника.- Івано- Франківськ.2016. 183с
4. Гладишева А.О. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність: Навчальний посібник. К: ТОВ Червона Рута - Турс' 2007.266 с.
5. Дені П., Дассвіль Л. Всі танці (пер.фр.Г.Богданової, В.Івченко).К.: Музика України: 2015. 336с.
6. Зубатов С.Л. Методика викладання українського народного танцю. Другий рік навчання: підручник . Київ : Видавництво Ліра:К, 2018, 416 с.
7. Козак Б. Театральна етика Леся Курбаса і Юліуша Остерва. Мистецтво України : зб. наук. праць / Академія мистецтв України. Київ : Кий, 2001.Вип. 2.С. 215–223.
8. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура : навч. посібник / М. В. Кордон. – К. : Центр учбової літератури, 2007, 584 с.
9. Козачковський Д. Нотатки на сторінках ролей, п'єс і клаптиках паперу. Підручна книга для акторів та режисерів / Упоряд. Козак Б.Львів : Видавничий центр ЛНУ ім Івана Франка, 2017, 96 с.
10. Олійник Л. А. Спільне виховання акторів і режисерів. По той бік очей. Київ, 2003, 40 с.
11. Пітер Брук: Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр. Переклад з англ. Львів: 2005,136 с.

12. Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради. Київ: Либідь, 2001.240с
13. Радченко.Ю.В. Сценічна мова: навчальний посібник. Київ. Національний університет культури і мистецтв. 2015. 317 С
14. Розін М. Я. Ритміка (Музично-ритмічне виховання) : учбово - методичний посібник, Харків : ХДАК, 2004, 76 с.
15. Розін М.Я. Основи сценічного руху // Х.,ХГАК, 2004, 24 с.
16. Стасько Б. Хореографічне мистецтво Івано-Франківщини. Івано-Франківськ:Лілея- НВ,2004, 12с
17. Цвєткова Л.Ю. Методика викладання класичного танцю. Підручник. вид №4:Київ : Альтерпрес, 2017, 324 с.
18. Сварник Б. В. Поезія фізичного вираження Е. Декру в контексті формування сучасного мистецтва пантоміми. Мистецтвознавство. № 2. 2018.С. 148–153
19. Кроншталь Г. С., Цибульський М. Г. Фізична культура, спорт і здоров'я нації : зб. науков. праць. Вінниця : Планер. Вип. 17. 2014. С. 34–40.
20. Шейко Ю.П. Пошук живого слова:Навч. посібник з подолання проблем сценічної мови. Харків: Колегіум. 2011.187 С
21. Яник О.А. Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Основи сценічного руху» середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з театрального мистецтва початкового професійного спрямування, клас драматичного театру, клас музичного театру (мюзиклу). Київ, 2022, 18 с.

Інтернет-ресурси:

1. Координація рухів: види, як розвивати, комплекс вправ для координації. Lifefacker : веб-сайт. URL: <https://bit.ly/3ARqVnu> (дата звернення:18.08.2021).
2. Сценічне падіння. Um.co.ua : веб-сайт. URL: <http://um.co.ua/3/3-6/3-68771.html> (дата звернення: 18.08.2021)